

Сергій Рубан

ВІДЬМА

Новели

Київ

УДК 821.161

P82

Сергій Рубан

P82 Відьма : новели. Київ : Видавництво Ліра-К,
2023. 128 с.

ISBN 978-617-520-534-1

Чи впевнений ти в тих, хто тебе оточує? Можливо, серед них є одна з десяти героїнь десяти новел? Героїнь, таких несхожих між собою, але пов'язаних одним моторошним клеймом – відьма.

Та чи відьми вони? Чи люди хочуть їх такими бачити? Мають необхідність бачити потойбічне, незрозуміле, загадкове? Чи вони просто інші? Може вони й справді інші й від правди, від їх ества, холоне кров у жилах.

Озирнись. Придивись.

Для широкого кола читачів.

УДК 821.161

ISBN 978-617-520-534-1

© Рубан С., 2023

© Видавництво Ліра-К, 2023

*Присвячується моєму батькові,
поету, публіцисту
Рубану Олександровичу Федоровичу*

*Не допоможуть сльози чи молитва...
Ховатися, тікати – безуспішно...
Тақ вийшло, жертва ти у цій гонитві...
Ніхто не порятує душу грішну...
Іконка, хрестик, ладан, віра в Бога,
Родивсь в сорочці, в долі у обіймах?
Що все не має значення, небого.
На тебе вже давно полює відьма...*

Сергій Рубан, 2023

Марічка

Іван ішов додому давно забутою дорогою. Обличчя сильно пекло й боліло. Він уже і не пам'ятав, якими жорстокими можуть бути вуличні бійки. Хлопець недавно прийшов з армії і, брівши вулицями сусіднього села з побитим до крові обличчям, намагався пригадати, коли востаннє його так били. В армії такого не було. Мабуть, ще до служби. Марно було сподіватися, що часи бійок у сільських клубах минули. Кров на губах і носі присохла від лютого морозу, який вже накривав села на Житомирщині в цю пору року. Тріщало сильно, сніг рипів, градусів п'ятнадцять точно.

Думки в голові перекручувались, як змії. Іван намагався пригадати, з чого почалася бійка в чужому селі. Чому Оксана пішла до танцю з тим хлопцем, а не дочекалася, поки він допалить цигарку й зайде до клубу? Вона мала би його дочекатися: ще недавно так ніжно цілувала й говорила, що кохає. А тепер лице хлопця розбите, набрякле і в крові. Можливо, нічого поганого й не сталося б, якби Іван стриманіше поставився до комизів своєї дівчини й не заліпив тому хлопаку прямо в клубі. А потім дружки хлопака за товариша постояли.

Біль від обличчя перемістився до самісінького серця. Іван кохав Оксану до нестями, і думка про те, що це, можливо, кінець їхніх стосунків, неабияк його лякала. Та, притуманений великою кількістю випитого самогону, Іван намагався гнати погане з голови, згадуючи, що вони вже не раз сварилися з коханою.

Села, розділені невеличкою балкою завширшки метрів триста, стояли поряд. Його село було трохи більшим, ніж сусіднє. Та в обох селах був клуб. Іван ішов додому. Ображений, засмучений і побитий. Була ще одна дорога, яка з'єднувала два села, але вона майже вдвічі довша. Іван пам'ятав дорогу через балку ще з дитинства, бо саме на озерці в балці малими пастухами він з друзями напував корів.

Снігу насипало ледь не по пояс. Іван трохи вже жалкував, що пішов саме цим шляхом. За час його служби в армії старою дорогою майже не користувались місцеві жителі.

Сильний холодний вітер та сніг в очі ускладнював Іванові рух. Та хлопець не зважав. Думки заповонила Оксана і вся ця сьогоднішня подія.

Іван відчув, що мерзне не тільки обличчя, а й тіло. На якийсь час він зупинився, підняв комір свого кожуха й подивився навсібіч.

Крізь снігову завісу Іван побачив, що вже майже підійшов до свого села. Справа виднівся старий розвалений млин, який вже давно не працював, а зліва понурими чорними вікнами на хлопця дивилася хата баби Марічки, якої вже давно на цьому світі не було. Глянувши на обійстя, хлопець здригнувся, згадавши особу, яка колись тут жила. Івану якнайшвидше захотілося проминути бабину хату, що стояла трохи осторонь від інших домівок, немовби розмежовуючи село й балку, тому він, втягнувши шию в теплого кожуха, пришвидшив хід. Йдучи далі, хлопець вловив себе на думці, що в голові не стало Оксани, бійки й образи на свою дівчину. Юнак згадав дитинство, вуличних друзів і пригоду, що трапилася з ним біля хати баби Марічки, яку всі в селі називали відьмою.

* * *

Баба Марічка жила сама в своїй низькій, як землянка, хатині. Чоловік помер ще молодим, дітей не було. У селі подекували, що баба була відьмою. Всі чомусь називали її Марічкою, а не Марією чи Марійкою, як часто іменували інших жінок на Житомирщині. А саме Марічкою. Можливо, щоб виділити жінку серед інших. Малим Іван чув від

свого діда декілька моторошних історій про відьму. Звичайно, історії знали всі в селі і як легенди передавали з покоління у покоління.

Іван дружив із сусідськими дітьми: Галиною, Степаном та Федором. Всі були приблизно одного віку, тільки Федір – старший за своїх вуличних товаришів на рік. У ті давні часи в кожному дворі тримали корову, а то й дві. Без корови не виживеш. Діти пасли кожен свою, але, щоб було веселіше, збиралися невеликими ватагами і гнали корів за село. Пас корову й Іван. Діти часто заганяли невеличке стадо до балки на водопій і, поки корови втамовували спрагу, гралися біля озера, нерідко спостерігаючи за хатою баби Марічки. Малечі кортіло побачити на бабі чи то роги, чи то хвіст, чи ще якийсь відьмацький атрибут. Та Марічку в дворі свого обійстя рідко хто бачив. Це ще більше додавало цікавості, й нові легенди про відьму народжувалися просто-таки з нічого. Степан був упевнений, що вона боїться сонця, тому намагається якомога менше виходити надвір. Галина припускала, що стара відьма готує вдень якісь чари чи навіть малих дітей, яких упіймала в сусідніх селах, коли вночі літала на мітлі. Що тільки не вигадували.

Дід Івана, Марко, часто розказував дітям всілякі історії про відьом, перевертнів та іншу чортівню. Тому уява у дітлахів була багатю. Розказував

старий і про Марічку. Говорив, що в юності кращої дівки не було. Батьки її рано повмирали, тому доглядала Марічку баба, яка теж, зі слів Марка, відьмакувала. Ось баба їй і передала це ремесло. Так чи ні, а історії діда були дуже цікавими.

– Перевірити, чи жінка є відьмою, дуже просто, – запаливши люльку, розказував дід Марко.

Діти сиділи так тихо, що було чутно, як гепало серце у малої Галинки.

– Відьма боїться костри льону. Якщо опівночі на Івана Купала засипати її двір кострою, то ще до схід сонця відьма намагатиметься з двору все прибрати. Замітатиме подвір'я, доки все не вимете. Кажуть старі люди, як не встигне до перших променів сонця, то втратить свою відьмацьку силу, а то й взагалі помре.

– А чому саме костра? – завжди найбільш допитливим був Федір.

– А хто ж його знає, – крутнувши вуса, промовив дід, – чортячих законів хіба розбереш.

Цієї історії дітям було достатньо, щоб із нетерпінням чекати Івана Купала. Галина принесла цілу пелену костри, і хлопці ретельно помістили все у стару хустину. Єдине, що треба було вирішити, – то якось втекти всім із дому. А це було вкрай не просто. Дітям по десять років, і нікого ще гуляти

ночами батьки не пускали. Та все ж вихід знайшли такий: у Степана за хатою стояв великий сінник, і діти, кожен розказуючи власну історію батькам, все ж випросили заночувати на ньому під пильним наглядом Степанових батьків. А оскільки всі діти були сусідами, то батьки дозволили переночувати у Степана, а заодно й поворожити в чарівну купальську ніч.

Все було готово. Сьогодні вони точно дізнаються, чи Марічка є відьмою. Ніхто не сумнівався у словах діда Марка, крім Федора.

– Ну навіщо нам це треба? Старий пенъ – вибач, Іване, що про діда твого так – вигадує небиліці. Він же знаний брехун у селі, – все кепкував з товаришів Федір.

– Боїшся – то не йди, Федю, – посміхнулася Галина, – а ми з хлопцями таки заночуємо сьогодні біля Марічки. Еге ж, Степане?

– Ну звісно. Така нагода випадає нечасто. Коли ще вас до мене відпустять ночувати? – радів Степан, що пів ночі вони з друзями будуть телесуватися на сіннику та ще й навідаються в гості до відьми.

– Я боюся? – обурено запитав Федір. – Та я сьогодні сам засиплю її двір.

– Обов'язково засиплеш, – розреготалася Галина. – І сип багато, не шкодуй.

* * *

Діти лежали на пагорбі навпроти хати Марічки й спостерігали, як Федір на пузі повзе до відьминого двору. Та смішно нікому не було, навпаки, всі за нього переживали. Хлопці якоюсь мірою були вдячні Галині, що змусила Федора лізти до Маріччиного двору. Як-не-як, а було лячно. Рівно опівночі двір баби був густо засипаний лляною кострою. Федір приповз до друзів і заліг поряд.

Надворі було тепло й затишно. Пахло чебрецем. Десь ухкав сич. На потовченій м'якій траві дітям страшенно хотілося спати. Ніч добігала кінця, але ніхто з хати так і не вийшов.

– Ну, я ж казав вам, телепні, – тихо прошепотів Федір. – Іване, передаси привіт діду. От брехун старий.

– Чому відразу брехун? – не менш тихо озвався Іван. – Можливо, вона й не відьма. Мало що люди базікають.

– А чому ж вона так рідко на люди виходить? – розвів руками Степан. – Чого людей боїться?

– Тихо! – в Галининому голосі почувся страх.

Діти дружно, як за командою, повернули голови в бік двору й не повірили власним очам. На подвір'ї у довгій білій нічній сорочці стояла баба

Марічка. Ніхто навіть не почув, як вона вийшла з хати, як рипнули двері. Сиве, майже біле, розпущене волосся рівно лягло на плечі, голова трохи нахилилася донизу. В руках у баби – мітла. Проста, звичайна мітла, якою замітають подвір'я. Надворі почало сіріти, десь за годину світатиме.

Іван заляк. Його тіло немовби заціпеніло. Він не міг поворухнутися. Страх настільки сильно його скував, що хлопець не відчував ні рук, ні ніг. Іван дивився на бабу Марічку, яка перед світанком мела свій двір.

З напіввідкритим ротом Іван повернувся в бік своїх друзів і побачив, що всі троє синхронно сповзають навкарачки назад із пагорба. Хлопця кинуло спочатку в жар, потім – в холод. Лишившись на пагорбі зовсім один, він досі не міг поворухнутися. Марічка досить швидко підмітала двір. Складалося враження, що двір мете вправна молода господиня, а не стара згорблена баба. Та відьма чомусь зупинилася. Якийсь час вона стояла, немовби до чогось прислухаючись чи приношуючись. Потім неквапом підняла голову й глянула просто в очі Івану. Відстань від пагорба до двору чимала, але хлопець все ж добре розгледів очі баби Марічки. Це було важко назвати очима. Немов дві білі плями, два більма дивилися на хлопця. Іван здригнувся так сильно, що аж підскочив. Якись сили таки змусили його

сповзти з пагорба. Друзяк уже й слід охолов. Хлопець обігнув старий млин і щосили побіг додому.

Мати вже поралася по господарству, як Іван забіг до двору й прошмигнув у хату. Навіть не роздягаючись, заліз під ковдру на своє ліжко. Серце вискакувало з грудей. Перед очима досі стояв погляд баби Марічки. Зморений нічною пригодою та майже кілометровим забігом, через деякий час хлопець заснув.

Збудив Івана голос батька:

– То ти дала їй молока?

– Звісно, ні. Звідки в нас зайве молоко? Собі ледь вистачає, ще й поросяткам треба добавляти, бо не підніmemo. Дванадцять писків народилося. Корова в кожному дворі, а Марічка до нас.

– Та треба було дати. Хай їй грець, ще біду яку накличе.

Іван знову відчув, як терпне все його тіло.

* * *

Парубок пробирався через снігові замети й згадував цю страшну історію свого дитинства. Сніг продовжував сікти побите лице. Іван відчув, що неабияк втомився, йти проти вітру було важко.